

Lauderovy školy

Parlamentní volby 2017 v Německu a u nás

Autor: Natanael Güttner

Vedoucí práce: Klára Kuběnová

Školní rok: 2017/2018

Ročník: 5.O

Abstrakt

Seminární práce „*Parlamentní volby v Německu a u nás*“ se zabývá pojmem vícerychlostní Evropy a názory vybraných českých a německých politických stran a politiků na tento projekt. Cílem bylo zjistit a porovnat názory vybraných českých a německých stran na tuto problematiku na základě jejich volebních programů a výroků jejich politiků. Ve své seminární práci jsem dospěl k závěru, že české strany mají k nápadu vícerychlostní Evropy, na rozdíl od většiny německých stran, nejasný nebo negativní postoj. Tento postoj zaujímají především ze strachu z toho, že by skončily na okraji Evropy.

Klíčová slova

Parlamentní volby 2017, vícerychlostní Evropa, české politické strany, německé politické strany

Obsah

Úvod.....	v
1 Myšlenka vícerychlostní Evropy v Evropské unii	vi
1.1 Co je Evropská unie	vi
1.2 Historie Evropské unie	vi
1.3 Myšlenka vícerychlostní Evropy	vii
1.3.1 Názor Emanuela Macrona	vii
1.3.2 Názor Angely Merkelové	vii
1.3.3 Názor J. C. Junkera	viii
1.3.4 Pohled Evropské komise.....	viii
2 Popisy stran.....	ix
2.1 České strany	ix
2.1.1 ANO 2011	ix
2.1.2 Piráti.....	xi
2.1.3 SPD.....	xi
2.1.4 KSČM.....	xii
2.1.5 ČSSD	xii
2.1.6 KDU-ČSL	xiii
2.2 Německé strany	xiii
2.2.1 CDU/CSU.....	xiii
2.2.2 SPD.....	xiv
2.2.3 AfD	xiv
2.2.4 FDP.....	xv
2.2.5 Die Linke	xv
2.2.6 Bündnis 90/Die Grünen.....	xvi
3 Porovnání českých a německých stran	xvii
3.1 Porovnání podle podobnosti stran	xvii

3.1.1	Křesťansko-demokratické strany.....	xvii
3.1.2	Liberální a centrické strany	xvii
3.1.3	Sociálně demokratické strany	xviii
3.1.4	Nacionální euroskeptické strany	xviii
3.1.5	Socialistické a komunistické strany.....	xviii
3.1.6	Piráti a Svaz 90/Zelení.....	xix
3.2	Porovnání podle zemí	xix
	Závěr	xxi
	Zdroje	xxii

Úvod

Cílem této práce je porovnat programy vybraných politických stran v České republice a Německé spolkové republice v konkrétním jednom bodu programu. Tímto bodem je postoj k myšlence vícerychlostní Evropy.

V teoretické části práce vysvětluji myšlenku vícerychlostní Evropy a různých úrovní integrace v rámci Evropské unie. Vzhledem k tomu, že tento koncept není jednoznačně definovaný a názory na něj se různí, vycházím z představ vedoucích evropských politiků – Jeana Clauda Junckera, Emanuela Macrona a Angely Merkelové.

Praktická část má dvě sekce. v té první stručně charakterizují jednotlivé strany, které budu později porovnávat. Ve druhé sekci se už zaměřím na jednotlivé programy stran a výroky jejich politiků a provedu samotné srovnání.

Moje otázka zní: „Jak se staví politické strany ve Spolkové republice Německo a České republice k vícerychlostní Evropě?“ Mojí hypotézou je, že české strany budou k myšlence vícerychlostní Evropy více skeptické kvůli sílícímu euroskepticismu a nechuti buď zůstat mimo jádro Evropy, nebo se naopak v jádru více integrovat.

1 Myšlenka vícerychlostní Evropy v Evropské unii

1.1 Co je Evropská unie

Evropská unie je ve zkratce, jak vysvětluje Evropská komise: svého druhu ojedinělý hospodářský a politický celek 28 evropských zemí, do něhož náleží podstatná část evropského kontinentu.¹ Neboli jednoduše řečeno: soubor evropských zemí, které spolu navazují úzkou spolupráci jak v oblasti hospodářství, tak i politiky.

1.2 Historie Evropské unie

Zde bych si dovil citovat přímo odborníky z Evropské komise, kteří, myslím, odvedli výbornou práci ve stručném shrnování historie Evropské unie (vlastní zvýraznění podstatných informací zde i ve všech dalších citacích této práce):

*„Předchůdce Evropské unie byl vytvořen jen několik let **po doznění druhé světové války**. Prvním krokem bylo podpořit hospodářskou spolupráci, jelikož je méně pravděpodobné, aby státy, které spolu obchodují a jsou tak na sobě ekonomicky závislé, vyvolaly ozbrojený konflikt.*

*V roce **1958** bylo založeno Evropské hospodářské společenství (EHS), které ve svých začátcích rozvíjelo **hospodářskou spolupráci** šesti zemí: Belgie, Francie, Německo, Itálie, Lucembursko a Nizozemsko.*

*Od této doby se k těmto zemím připojilo dalších 22 států. Byl vytvořen ohromný **jednotný trh** (známý též jako vnitřní trh), který se neustále rozvíjí, aby bylo možné využít jeho plného potenciálu.*

*Z počáteční čistě hospodářsky orientované spolupráce se zrodilo **společenství**, které spolupracuje i v celé řadě jiných oblastí, jako je boj proti změně klimatu, ochrana životního prostředí, veřejné zdraví, **vnější vztahy** a **bezpečnost** či **spravedlnost a migrace**. To mělo za důsledek i změnu*

¹ EVROPSKÁ UNIE: *Cíle a hodnoty Evropské unie* [online]. Evropská unie [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_cs

názvu z Evropského hospodářského společenství (EHS) na Evropskou unii (EU), která se odehrála v roce 1993.“²

1.3 Myšlenka vícerychlostní Evropy

Jak už jsem psal v úvodu, vzhledem k tomu, že tento koncept není jednoznačně definovaný a názory na něj se různí, vycházím z představ vedoucích evropských politiků a oficiálního dokumentu Evropské komise.

1.3.1 Názor Emanuela Macrona

Emanuel Macron se o této problematice vyjadřoval asi nejhlasitěji ze zmíněných tří a velice podporuje tuto myšlenku³. Vícerychlostní Evropu si představuje takto (vlastní překlad z anglické verze): *"Musíme vymyslet Evropu v **několika** formátech, jít dál s těmi, **kdo chtějí jít dopředu**, bez toho, abychom byli **zdržováni** těmi, kteří chtějí – a je to jejich právo – **nejít tak rychle nebo tak daleko.**"⁴*

1.3.2 Názor Angely Merkelové

Angela Merkelová podporuje Macrona v jeho vizi vícerychlostní Evropy a například souhlasí s Macronovým návrhem na jednotné ministerstvo financí.⁵ Svůj názor dobře vystihuje vlastními slovy (vlastní překlad a zvýraznění): *„Vícerychlostní Evropa je **nezbytná**; jinak jsme **zablokováni**, musíme mít odvalu přijmout to, že **některé státy se mohou pohybovat dopředu trochu rychleji než jiné.**"⁶*

² europa.eu, pozn. 1

³ MAURICE, ERIC: *Macron revives multi-speed Europe idea* [online]. Brusel: euobserver, 30.8.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <https://euobserver.com/institutional/138832>

⁴ euobserver.com, pozn. 3

"We have to think up a Europe with several formats, go further with those who want to go forward, without being hindered by states that want - and it is their right - to go not as fast or not as far, [...]"

⁵ DIGITAL JOURNAL: *Macron calls for multi-speed Europe* [online]. Digital journal, 29.8.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <http://www.digitaljournal.com/news/world/macron-calls-for-multi-speed-europe/article/501178>

⁶ DEUTSCHE WELLE: *Merkel backs idea of 'multispeed Europe' at Versailles meet* [online]. Deutsche Welle, 6.3.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <http://www.dw.com/en/merkel-backs-idea-of-multispeed-europe-at-versailles-meet/a-37833273>

"A multispeed Europe is necessary; otherwise we are blocked," she said. "We must have the courage to accept that some countries can move forward a little more quickly than others."

1.3.3 Názor J. C. Junkera

Názor Jeana Clauda Junkera je dosti vyhraněný, Junker je zásadně proti vícerychlostní Evropě. Na této myšlence mu vadí, jak sám říká hlavně to, že pak ostatní země, které se do tak velké míry neintegrují, mohou být „zanechané vzadu“⁷. Junker proto navrhuje svoje vlastní řešení – rychlou „jednorychlostní“ Evropu, ve které se všechny státy bez výjimek více integrují.⁸

1.3.4 Pohled Evropské komise

Evropská komise si dala ve své Bílé knize o budoucnosti Evropské unie vydané na začátku března 2017 za cíl vytvořit ze všech útržků jednu ucelenou představu o vícerychlostní Evropě, nepodsouvá tudíž žádný názor a jen moderuje diskusi soupisem kladů a záporů vícerychlostní Evropy. Takto vícerychlostní Evropu definuje (vlastní překlad):

*„Je to scénář, podle kterého bude EU27 pokračovat stejně jako doted, ale ve kterém toho budou chtít **některé členské státy dělat více společně** a jedna nebo více „**dobrovolných koalic**“ vyústí ve společnou práci v různých oblastech. To může zahrnovat oblasti, jako například **obrana, vnitřní bezpečnost, daně nebo sociální věci**.*

*Ve výsledku se nové skupiny členských států domluví na specifických rozpočtových a právních úmluvách, aby prohloubily společnou spolupráci ve vybraných oblastech. Jak vznikl Schengenský prostor nebo euro, toto může stavět na sdílené infrastruktuře EU27 a vyžaduje ujasnění práv a odpovědností. **Status ostatních členských států je chráněn a zůstává jim možnost se časem připojit k ostatním.**“⁹*

⁷ FLORIAN EDER, DAVID M. HERSZENHORN, MAÏA DE LA BAUME: *Juncker's uni-vision for Europe* [online]. POLITICO, 13.9.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/junckers-uni-vision-for-europe/>

⁸ www.politico.eu, pozn. 7

⁹ EVROPSKÁ KOMISE: *WHITE PAPER ON THE FUTURE OF EUROPE*. Reflections and scenarios for the EU27 by 2025 [online]. Evropská komise, 1.3.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/white-paper-future-europe/white-paper-future-europe-five-scenarios_en

In a scenario where the EU27 proceeds as today but where certain Member States want to do more in common, one or several “coalitions of the willing” emerge to work together in specific policy areas. These may cover policies such as defence, internal security, taxation or social matters. As a result, new groups of Member States agree on specific legal and

2 Popisy stran

Z Německa a Česka jsem si vybral nejsilnějších 6 stran podle toho, v jakém pořadí se umístily ve volbách do parlamentu v roce 2017, jedinou výjimkou je strana ODS, která se umístila na 2. pozici. Místo ní jsem vybral KDU-ČSL, abych ji mohl porovnat s její německou obdobou – CDU/CSU. ODS je také poměrně názorově podobná české pirátské straně, kterou jsem nechtěl vypustit z osobní zvědavosti. této části mojí práce již přistoupím k samotné charakteristice jednotlivých českých a německých stran a jejich názoru na problematiku vícerychlostní Evropy. Tzn., jestli by tuto myšlenku podpořili, a pokud by došlo k její realizaci, jestli by se připojili k rychlejší části EU, nebo jestli by se uchýlili do pozadí spolu s pomalejší částí Evropy. o stranách budu psát v pořadí, ve kterém se umístili v parlamentních volbách počínaje vždy vítězným politickým hnutím.

2.1 České strany

2.1.1 ANO 2011

ANO 2011 je zdaleka nejsilnější politickou stranou v českém parlamentu po volbách 2017. Založil ji podnikatel a druhý nejbohatší člověk v České republice¹⁰ Andrej Babiš v roce 2012 a strana uspěla již ve svých prvních volbách v roce 2013. Z hlediska stranické typologie je řazena mezi strany centrické, populistické a liberální. v Evropském parlamentu je za Alianci liberálů a demokratů pro Evropu.

Strana ve svém programu jasně nedeklaruje svoji odpověď na otázku vícerychlostní Evropy a její názor není úplně patrný. Strana např. píše:

„Prioritním zájmem naší země je pevné ukotvení ČR ve fungující a akceschopné Evropské unii. Přes nadnárodní instituce má ČR možnost

budgetary arrangements to deepen their cooperation in chosen domains. As was one for the Schengen area or the euro, this can build on the shared EU27 framework and requires a clarification of rights and responsibilities. The status of other Member States is preserved, and they retain the possibility to join those doing more over time [...]

¹⁰ FORBES: *Andrej Babis*, REAL TIME NET WORTH [online]. Forbes, 18.3.2018 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/profile/andrej-babis/?list=rtb>

*většího vlivu na dění na kontinentu, než kdyby Evropu ovládaly pouze velké evropské státy. Plné zapojení do rozvíjejícího se evropského trhu je životně důležité pro českou exportně orientovanou ekonomiku.*¹¹

Ale na jiném místě uvádí: *„Cílem je reformovat Unii tak, aby dělala méně, ale mnohem lépe.*“¹²

A na jiném místě, kde je jejich názor ještě méně jednoznačný – chtějí na jednu stranu větší stabilitu v eurozóně, ale na druhou stranu nemají být „znevýhodňovány“ státy, které euro zatím nemají: *„Aktivně podpoříme reformu eurozóny s cílem posílit hospodářskou a finanční stabilitu Evropy, tak aby to bylo v souladu se zájmy ČR. Je třeba zajistit, bez ohledu na další vývoj v eurozóně, aby se neznevýhodnilo postavení států, které zatím euro nemají.*“¹³

Nejednoznačný není jenom program, ale i vystupování představitelů strany. Britská agentura Bloomberg¹⁴ například označila ANO za euroskeptickou stranu, ale Andrej Babiš říká: *„my jsme jasně proevropští“.*¹⁵

Za definitivní a oficiální stanovisko strany před volbami můžeme pokládat toto shrnutí rozhovoru s Andrejem Babišem uveřejněného v dubnu 2017: *„Šéf hnutí ANO Andrej Babiš odmítá přijetí eura a jakékoliv další sblížení v rámci EU. Bude prosazovat vícerychlostní model Evropy, v níž by Češi mohli zůstat na okraji.*“¹⁶

¹¹ ANO 2011: *Ted' nebo nikdy, ten jediný program, který potřebujete.* Program hnutí ANO pro volby do poslanecké sněmovny 2017 [online]. ANO 2011, 2017. [cit. 17.12.2017]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2017/09/program-hnuti-ano-pro-volby-do-poslanecke-snemovny.pdf>

¹² www.anobudelip.cz, pozn. 11

¹³ www.anobudelip.cz, pozn. 11

¹⁴ PETER LACA, KRYSTOF CHAMONIKOLAS: *Billionaire Andrej Babis Is Named Czech Prime Minister* [online]. Bloomberg, 6.12.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-12-06/tycoon-babis-becomes-czech-premier-with-plan-to-streamline-state>

¹⁵ ČTK: *o podpoře pro svůj kabinet chce Babiš jednat v týdnu před Vánoci* [online]. ČTK, 4.12.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/o-podpore-pro-svuj-kabinet-chce-babis-jednat-v-tydnu-pred-vanoci/1558364>

¹⁶ NOVOTNÝ, JAN: *Babiš: Česko by nemělo přijímat euro ani se více integrovat v EU* [online]. Euro, 14.4.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/politika/babis-cesko-by-nemelo-prijimat-euro-ani-se-vice-integrovat-v-eu-1342322>

2.1.2 Piráti

Česká pirátská strana (Piráti) je třetí nejsilnější strana v českém parlamentu, vznikla v roce 2009 na principech pirátské politiky a do parlamentu se poprvé dostala právě v roce 2017. Do Evropského parlamentu kandiduje za Evropskou pirátskou stranu.

Piráti nemají ve svém programu svůj pohled úplně jasně vymezený, ale můžeme z jejich programu leccos usuzovat. Například je jisté, že samotný nápad vícerychlostní Evropy se neslučuje s politikou České pirátské strany. Ve svém programu deklarují: „*Nepřijmeme výjimky zvýhodňující některé země nebo jejich část*“¹⁷

Pokud by vícerychlostní Evropa byla prosazena i přes jejich odpor, jistě by se připojili k rychlejší části vzhledem k tomu, že Evropskou unii vnímají velice pozitivně.¹⁸

2.1.3 SPD

České politické hnutí Svoboda a přímá demokracie (SPD) je především známé svými nacionalistickými, euroskeptickými a xenofobními výroky. Založil ji v roce 2015 podnikatel a politik česko-japonského původu Tomio Okamura. Ve volbách 2017 se umístila na těsném čtvrtém místě. Strana nemá žádné poslance v evropském parlamentu, je to z toho důvodu, že strana vznikla až po posledních volbách do EP v roce 2014.

Pevným přesvědčením SPD je jejich charakteristický euroskepticismus zakotvený i v jejich programu. Pro SPD nepřipadá vícerychlostní Evropa vůbec v úvahu vzhledem k tomu, že kategoricky prosazují vystoupení z Evropské unie a pokud by vícerychlostní Evropa měla být uskutečněna, je jasné, že hnutí by to nebralo jako konečné „osvobození“ od stále intenzivnější integrace, ale spíše jako posílení „koloniálních velmocí EU“.¹⁹

¹⁷ ČESKÁ PIRÁTSKÁ STRANA: *Černé na bílém*. Volební program pro volby 2017 do Poslanecké sněmovny [online]. ČESKÁ PIRÁTSKÁ STRANA, 2017. [cit. 17.12.2017]. Dostupné z: https://www.pirati.cz/assets/pdf/program_cerne_na_bilem.pdf

¹⁸ www.pirati.cz, pozn. 17

¹⁹ SVOBODA a PŘÍMÁ DEMOKRACIE – TOMIO OKAMURA: *Politický program SPD*. volební program pro volby do poslanecké sněmovny v roce 2017 [online]. SVOBODA a PŘÍMÁ DEMOKRACIE – TOMIO OKAMURA, 2017. [cit. 17.12.2017]. Dostupné z: <http://www.spd.cz/program>

2.1.4 KSČM

Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM) je tradiční českou komunistickou stranou, vznikla v roce 1990 jako nástupce KSČ při jejím rozpadu na slovenskou KSS a KSČM, po volbách 2017 je až pátou nejsilnější stranou. v Evropském parlamentu patří KSČM do skupiny Evropská sjednocená levice – Severská zelená levice.

Jak již napovídá její název, je to strana prosazující komunistické zásady a od toho se odvíjí i její názor na vícerychlostní Evropu. Jak strana píše ve svém programu, chtěla by větší rovnoprávnost členských států, což se vylučuje s iniciativou vícerychlostní Evropy.²⁰

2.1.5 ČSSD

Česká strana sociálně demokratická (ČSSD) je tradiční českou levicovou a sociálně demokratickou stranou založenou již v roce 1983. Po volbách 2017 strana zaznamenala veliký propad oproti minulým volbám a umístila se na 6. místě. Do Evropského parlamentu kandiduje za Stranu evropských socialistů.

ČSSD poměrně jasně deklaruje svůj názor na vícerychlostní Evropu ve svém programu (vlastní zvýraznění): „[...] **nepřipustíme hru na privilegované a podřadné, a to ani v případě občanů před soudy, ani mezi státy v Evropské unii. v diskuzi o budoucnosti Evropské unie zastáváme jasný postoj – chceme **spolupracující a sociální Evropu, [...]****“²¹

Z tohoto úryvku vyplývá primární postoj k vícerychlostní Evropě, ale pokud by opravdu měla být uskutečněna, lze z jejich programu předpokládat, že ČSSD by se přidala k její rychlejší části. v programu také píší (mnou zvýrazněno):

²⁰ KOMUNISTICKÁ STRANA ČECH a MORAVY: *Jsmo váš hlas! Mír ve světě, spravedlnost a bezpečí doma*. Volební program KSČM pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky 2017 [online]. KOMUNISTICKÁ STRANA ČECH a MORAVY, 2017. [cit. 17.12.2017]. dostupné z:

http://volby.kscm.cz/sites/default/files/volebni_program_kscm_pro_volby_do_ps_pcr_2017.pdf

²¹ ČESKÁ STRANA SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÁ: *Dobrá země pro život*. Volební program ČSSD pro volby 2017 [online]. ČESKÁ STRANA SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÁ, 2017. [cit. 17.12.2017]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/data/files/program-210x210-seda.pdf>

*"Chceme Evropu **aktivně** utvářet a měnit, a proto chceme být v jejím jádru.²²"*

2.1.6 KDU-ČSL

Křesťanská a demokratická unie-Československá strana lidová (KDU-ČSL) je křesťansko-demokraticky orientovaná strana založena již za první republiky v roce 1919 sloučením několika katolických stran. Ve volbách 2017 se jen těsně přehoupla přes pětiprocentní hranici. Do Evropského parlamentu KDU-ČSL kandiduje v Evropské lidové straně.

O samotné problematice vícerychlostní Evropy se strana ve svém programu nezmiňuje, ale pokud by měla být vícerychlostní Evropa zavedena, nejspíše by se přidali k rychlejší frakci, jak lze usuzovat z postoje k Evropské unii a z konkrétních bodů jejich programu, např.: *„Chceme, aby ČR aktivně prosazovala své zájmy v EU.“²³*

2.2 Německé strany

2.2.1 CDU/CSU

Křesťanskodemokratická unie Německa / Křesťansko-sociální unie Bavorska je koalice dvou křesťanských stran s podobnými body programu. Předsedkyní CDU, silnější z těchto stran je nynější kancléřka Angela Merkel a strana působí v celém Německu kromě Bavorska. Na Bavorsko se zaměřuje druhá z těchto dvou stran, CSU. Jak už napovídá jejich název, obě strany jsou křesťansko-demokraticky orientované a obě kandidují do Evropského parlamentu za Evropskou lidovou stranu.

CDU-CSU má velice jasný názor na věc, je to patrné z jejich programu i z výroků jejich politiků, kteří se svojí proevropskou politikou netají. Strana ve svém programu např. píše (vlastní překlad):

²² www.cssd.cz, pozn. 2

²³ KŘESŤANSKÁ a DEMOKRATICKÁ UNIE – ČESKOSLOVENSKÁ STRANA LIDOVÁ: *ZODPOVĚDNĚ pro společný domov, Řešení pro tři generace a jednu společnou budoucnost České republiky*. Volební program KDU-ČSL pro sněmovní volby v roce 2017 [online]. KŘESŤANSKÁ a DEMOKRATICKÁ UNIE – ČESKOSLOVENSKÁ STRANA LIDOVÁ, 2017. [cit. 17.12.2017]. Dostupné z: <https://www.kdu.cz/getattachment/f3c301fb-b96a-4915-87e4-6ad5713164a3/Volebni-program-2017-2021.aspx>

„Národnostní stát bude pozměněn, ale obecně bude mít stálý status. v rámci možností tomu přidělených členskými státy Evropské Unie bude fungovat v souladu s principy a metodami systému federálního státu.“²⁴

2.2.2 SPD

Sociálně demokratická strana Německa (SPD) vznikla v roce 1863 a je tak nejstarší německou stranou, je také nejpočetnější stranou v Německu. Je to sociálně-demokratická středolevicová strana a po volbách do parlamentu v roce 2017 je druhou nejsilnější stranou v Německu. v Evropském parlamentu je za Stranu evropských socialistů.

Z volebního programu SPD vyplývá, že strana nemá na vícerychlostní Evropu úplně vyhraněný názor, na druhou stranu je z programu patrné, že strana podporuje Evropskou unii. Z programu lze také usuzovat, že raději, než jako vícerychlostní Evropu by si evropskou budoucnost představovali více sjednocenou, solidární a jednotnou.²⁵ Pokud se podíváme na výroky vrcholných politiků strany, vidíme, že nastiňují mnohem jasnější představy, než o kterých mluví jejich volební program. Například předseda SPD v době voleb Martin Schulz prohlásil, že by chtěl z Evropy udělat federální stát²⁶.

2.2.3 AfD

Alternativa pro Německo (AfD) je německá krajně pravicová, populistická, euroskeptická, nacionalistická a xenofobní strana založená

²⁴ CDU/CSU-FRAKTION IM DEUTSCHEN BUNDESTAG: *Für ein Deutschland, in dem wir gut und gerne leben*. Regierungsprogramm 2017 – 2021 [online]. Berlin: CDU/CSU-FRAKTION IM DEUTSCHEN BUNDESTAG, 2017. [cit. 9.11.2017]. Dostupné z: <https://www.cdu.de/system/tdf/media/dokumente/170703regierungsprogramm2017.pdf?file=1>

„The nation-state will be transformed, but in the long run it will have a permanent status. Within the framework of the competencies delegated to it by the member states the European Union is operating according to the principles and methods of a federal-state system.“

²⁵ SOZIALDEMOKRATISCHE PARTEI DEUTSCHLANDS: *Zeit für mehr Gerechtigkeit*. Unser Regierungsprogramm für Deutschland[online]. Berlin: SPD-Parteivorstand, 07/2017 [cit. 16.12.2017]. Dostupné z: https://www.spd.de/fileadmin/Dokumente/Regierungsprogramm/SPD_Regierungsprogramm_BTW_2017_A5_RZ_WEB.pdf

²⁶ LIDOVKY.CZ: *Schulz chce Spojené státy evropské'. Kdo bude proti, má z unie odejít* [online]. Lidovky.cz, 7.12.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/sef-spd-schulz-chce-evropskou-federaci-kdo-bude-proti-ma-odejit-p73-/zpravy-svet.aspx?c=A171207_130714_In_zahranici_ele

v roce 2013 na protest proti záchraně eura, později se ale začala profilovat více euroskeptickým a populistickým směrem. Po volbách 2017 je třetí nejsilnější stranou v Německu. Do Evropského parlamentu kandiduje za Evropu svobody a přímé demokracie.

AfD tvrdě prosazuje fundamentální reformu Evropské unie, která by v podstatě omezila Evropskou unii na ekonomickou spolupráci. Pokud se tak nestane, jak deklarují ve svém programu, chtějí z Evropské unie vystoupit.²⁷

2.2.4 FDP

Svobodná demokratická strana je německá liberálně a středově až středopravicově orientovaná strana založená již v roce 1948. v německých parlamentních volbách obsadila čtvrté místo. Do Evropského parlamentu kandiduje za Alianci liberálů a demokratů pro Evropu.

FDP se hlasitě hlásí k vícerychlostní Evropě a zmiňuje ji přímo ve svém volebním programu. Vícerychlostní Evropu chápe jako aplikaci různých smluv na ty státy, které si konkrétní smlouvy vyberou používat, tedy nehájí dvourychlostní Evropu, nýbrž vícerychlostní. Vzhledem k jejich silné proevropské orientaci je zřejmé, že v případě prosazení vícerychlostní Evropy by si vybírali rychlejší proudy hlubší integrace.²⁸

2.2.5 Die Linke

Německá Levice je demokraticky socialistická levicová strana založená v roce 2007 sloučením strany vzniklé z pokračovatele východoněmecké komunistické strany vládnoucí před rokem 1989 a WASG, která vznikla v roce 2005 odštěpením od Sociální demokracie. Ve volbách 2017 se umístila na pátém místě a v Evropském parlamentu je ve skupině Evropská sjednocená levice a Severská zelená levice.

²⁷ ALTERNATIVE FÜR DEUTSCHLAND: *Programm für Deutschland. Wahlprogramm der Alternative für Deutschland für die Wahl zum Deutschen Bundestag am 24. September 2017* [online]. Köln: ALTERNATIVE FÜR DEUTSCHLAND, 22./23. dubna 2017 [cit. 16.12.2017]. Dostupné z: https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2017/06/2017-06-01_AfD-Bundestagswahlprogramm_Onlinefassung.pdf

²⁸ FREIE DEMOKRATISCHE PARTEI: *Denken wir neu. Das Programm der Freien Demokraten zur Bundestagswahl 2017: „schauen wir nicht länger zu.“* [online]. Berlin: FREIE DEMOKRATISCHE PARTEI, 2017 [cit. 16.12.2017]. Dostupné z: <https://www.fdp.de/sites/default/files/uploads/2017/08/07/20170807-wahlprogramm-wp-2017-v16.pdf>

Die Linke je poměrně kritická k Evropské unii i přes to, že si uvědomuje její význam. Strana si klade za svůj hlavní cíl socialistickou reformu Evropské unie, ale plánuje v ní nejspíše setrvat i v případě nezdaru. Vícerychlostní Evropa se die Linke moc nezamlouvá, protože ve svém programu propaguje jako zásadní hodnotu solidaritu s ostatními členskými státy Evropské unie.²⁹

2.2.6 Bündnis 90/Die Grünen

Svaz 90/Zelení (Bündnis 90/Die Grünen) je německá strana prosazující zelenou, pro-evropskou, středovou až středolevicovou politiku, která vznikla v roce 1993 a při volbách do německého parlamentu 2017 obhájila šesté místo a zůstala tak nejslabší stranou v parlamentu. v Evropském parlamentu vystupuje za Evropskou stranu zelených.

Strana ve svém programu nepředstavuje přímo svůj vlastní plán, ale spíše se jmenovitě kloní k názoru Emanuela Macrona na Evropskou unii, z části je to také proto, že strana se především zaměřuje na zelenou politiku. Vícerychlostní politika tedy není Svazu 90/Zeleným cizí. Pokud by mělo dojít k realizaci vícerychlostní Evropy, strana by jistě prosazovala setrvání v rychlém proudu.³⁰

²⁹ DIE LINKE: *Sozial. Gerech. Frieden. Für alle, Die Zukunft für die wir kämpfen!*. Langfassung des Wahlprogramms zur Bundestagswahl 2017. [online]. Berlin: DIE LINKE, 2017 [cit. 16.12.2017]. Dostupné z: https://www.die-linke.de/fileadmin/download/wahlen2017/wahlprogramm2017/die_linke_wahlprogramm_2017.pdf

³⁰ BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN: *Zukunft wird aus Mut gemacht*. Bundestagswahlprogramm 2017 [online]. Berlin: BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN, 2017. [cit. 17.12.2017]. Dostupné z: https://www.gruene.de/fileadmin/user_upload/Dokumente/BUENDNIS_90_DIE_GRUENEN_Bundestagswahlprogramm_2017_barrierefrei.pdf

3 Porovnání českých a německých stran

Zde porovnám názory německých a českých stran na vícerychlostní Evropu, nejdříve porovnám sobě blízké strany v Německu a České republice a pak již porovnám navzájem samotné názory zemí na tuto otázku. Začnu od nejsilnějších stran parlamentů – CDU/CSU a ANO2011, a budu postupovat přibližně podle skupin, ve kterých jsou jednotlivé strany organizovány v Evropském parlamentu.

3.1 Porovnání podle podobnosti stran

3.1.1 Křesťansko-demokratické strany

Nejsilnější stranou v německém parlamentu je po volbách 2017 koalice CDU/CSU, jím nejbližší strana v Česku je, jak již napovídá název, KDU-ČSL. Tyto dvě politická uskupení patří do stejné strany v Evropském parlamentu – Evropské lidové strany a sdílí spolu i křesťansko-demokratickou a pro-evropskou politiku. i přesto se ale strany rozcházejí v problematice vícerychlostní Evropy, CDU/CSU je jejím silným zastáncem, kdežto KDU-ČSL by si Evropskou unii raději představovala jako jednotný celek. Na druhou stranu se ale překvapivě shodují v kladení velkého důrazu na to, že je Evropská unie založena na křesťansko-judaistických základech.

3.1.2 Liberální a centrické strany

V českém parlamentu je nejsilnější stranou ANO2011, která se v Evropském parlamentu hlásí k Alianci liberálů a demokratů pro Evropu, stejně jako německé FDP. i přesto, že obě strany kandidují za stejnou stranu Evropského parlamentu, mají zcela odlišné pojetí politiky a moc blízké si nejsou. Obě strany jsou pro vícerychlostní Evropu (názor ANO2011 je nejednoznačný, ale před volbami 2017 se Babiš o této problematice jasně vyjádřil³¹), ovšem každá ze stran se plánuje zařadit do jiného rychlostního proudu, FDP by se chtělo v Evropě více integrovat, ANO2011 by ale chtělo zůstat na periférii. Protože jsou názory strany tak odlišné, vyvstává otázka,

³¹ www.euro.cz, pozn. 16

jestli ANO2011 do Aliance liberálů a demokratů pro Evropu vůbec hodnotově zapadá. Jan Řežábek předkládá k této otázce ve shrnutí své diplomové práce jasnou odpověď: „[...] v současné době lze říci, že program ANO je s hodnotami ALDE zcela nekompatibilní.“³² Je tedy záhadou, proč ANO2011 přesto v Alianci liberálů a demokratů pro Evropu setrvává.

3.1.3 Sociálně demokratické strany

SPD (německá) je po volbách 2017 druhou nejsilnější stranou v německém parlamentu. Strana prosazuje sociální demokracii, a to také na celoevropské úrovni v rámci evropské strany Pokrokové spojenectví socialistů a demokratů, kam také patří česká ČSSD. Obě strany jsou si blízké, chtějí jednotnou sociální Evropu a touží po hlubší evropské integraci, v čem se ale strany rozcházejí, je právě koncept vícerychlostní Evropy. Zatím co ČSSD se jasně vyhraňuje proti nechávání některých států v pozadí, SPD na druhé straně se tímto problémem buď nezabývá, nebo ústy některých svých politiků propaguje úplný opak.³³

3.1.4 Nacionální euroskeptické strany

Česká SPD a německá AfD k sobě mají blízko a jsou namířeny stejným směrem, důkazem toho je i jejich členství v podobně naladěných skupinách Evropského parlamentu. Obě strany jsou označovány za populistické, nacionalistické a euroskeptické, obě strany se také jednohlasně shodují v představách o budoucnosti Evropské unie – požadují buď fundamentální reformu, nebo v případě neúspěchu okamžitý výstup.

3.1.5 Socialistické a komunistické strany

Die Linke a česká KSČM toho mají hodně společného, obě tato politická uskupení jsou nástupci komunistických stran vládnoucích za předešlého režimu. Je proto logické, že v Evropském parlamentu náležejí do stejné politické skupiny. Obě strany jsou především zastánci socialismu, ale česká KSČM má na rozdíl od německé Levice, která tíhne spíše

³² ŘEŽÁBEK, JAN: ANO 2011: Liberální strana?. Projekt Andreje Babiše ve světle Aliance liberálů a demokratů pro Evropu a tradičních liberálních stran [online]. 29.5.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/oawrj/>

³³ www.lidovky.cz, pozn. 26

k demokratickému socialismu, více komunistické směřování. Strany se nacházejí v odlišných situacích, a tak i přes to, že obě strany prosazují zásadní reformu Evropské unie, každá ze stran si klade za cíl zdůraznit reformou jinou myšlenku. Zatímco KSČM nachází ve vysněné reformě zrovnoprávnění jednotlivých členských států, Die Linke si klade za svůj hlavní cíl vybudovat socialistickou Evropu.

3.1.6 Piráti a Svaz 90/Zelení

Piráti a německá Bündnis 90/Die Grünen na první pohled moc společného nemají, ale přesto jde mezi stranami nalézt určitou podobnost. Obě strany například vznikly na základě jistého mezinárodního konceptu, který je aplikován v různých zemích po světě. Vzhledem k tomu, že strany vznikly na tomto univerzálním jasném a názorově jednotném konceptu, organizují se v Evropském parlamentu do stran, které jsou jedněmi z nejvíce názorově jednotných. Protože obě tyto strany se přinejmenším alespoň od začátku zaměřovaly hlavně na řešení konkrétních problémů v politice a jejich primárním zaměřením nebylo řešení státní politiky, jejich názor na vícerychlostní Evropu a Evropskou unii jako takovou pro ně není prioritou.

3.2 Porovnání podle zemí

I přes ohromnou různorodost názorů v politice české a německé, můžeme vyzorovat určité znaky víceméně obecně platné pro všechny strany v dané zemi. Jak je zřejmé z programů, v Německu je koncept vícerychlostní Evropy většinou stran v parlamentu, kromě AfD a Die Linke, podporován. Na druhou stranu ale preference AfD v Německu stoupají a je možné, že postoj AfD k vícerychlostní Evropě je také jednou z příčin pro tento trend.

V České republice je situace mnohem komplikovanější. Nejsilnější českou parlamentní stranou je hnutí ANO2011, které nemá vůbec jasný názor na vícerychlostní Evropu ani Evropskou unii. Kromě toho je v českém parlamentu značně euroskeptické křídlo představované stranami KSČM a SPD, které mimo jiné vystupuje také proti vícerychlostní Evropě. Zbytek stran představující dohromady méně než polovinu voličských hlasů se

přiklání převážně k takovému názoru, že Česká republika by se měla v Evropské unii více integrovat, kategoricky ale odmítají vícerychlostní Evropu, která by je nejspíše odsunula na vedlejší kolej.

Závěr

Cílem této práce bylo porovnat programy vybraných politických stran v Německé spolkové republice a České republice v otázce vícerychlostní Evropy. Nejdříve jsem ve svojí práci představil pojem vícerychlostní Evropy a shrnul různé úhly pohledu na něj, to se ukázalo jako důležité vzhledem k tomu, že pojem obecně není jasně definovaný. Poté jsem se zaměřil na jednotlivé názory stran na problematiku vícerychlostní Evropy. Čerpal jsem primárně z programů stran, což se u některých uskupení ukázalo být nedostatečné vzhledem k tomu, že jejich politici často zastávají jiný názor. Nakonec jsem porovnal pohled českých a německých stran na vícerychlostní Evropu a odpověděl na svoji otázku: „Jak se staví politické strany ve Spolkové republice Německo a České republice k vícerychlostní Evropě?“. v odpovědi na tuto otázku jsem si potvrdil svoji hypotézu: České strany jsou opravdu více skeptické k tématu vícerychlostní Evropy než strany německé.

Zdroje

1. ALTERNATIVE FÜR DEUTSCHLAND: *Programm für Deutschland*. Wahlprogramm der Alternative für Deutschland für die Wahl zum Deutschen Bundestag am 24. September 2017 [online]. Köln: ALTERNATIVE FÜR DEUTSCHLAND, 22./23. dubna 2017 [cit. 16.12.2017]. Dostupné z: https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2017/06/2017-06-01_AfD-Bundestagswahlprogramm_Onlinefassung.pdf
2. ANO 2011: *Ted' nebo nikdy, ten jediný program, který potřebujete*. Program hnutí ANO pro volby do poslanecké sněmovny 2017 [online]. ANO 2011, 2017. [cit. 17.12.2017]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2017/09/program-hnuti-ano-pro-volby-do-poslanecke-snemovny.pdf>
3. BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN: *Zukunft wird aus Mut gemacht*. Bundestagswahlprogramm 2017 [online]. Berlin: BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN, 2017. [cit. 17.12.2017]. Dostupné z: https://www.gruene.de/fileadmin/user_upload/Dokumente/BUENDNIS_90_DIE_GRUENEN_Bundestagswahlprogramm_2017_barrierefrei.pdf
4. CDU/CSU-FRAKTION IM DEUTSCHEN BUNDESTAG: *Für ein Deutschland, in dem wir gut und gerne leben*. Regierungsprogramm 2017–2021 [online]. Berlin: CDU/CSU-FRAKTION IM DEUTSCHEN BUNDESTAG, 2017. [cit. 9.11.2017]. Dostupné z: <https://www.cdu.de/system/tdf/media/dokumente/170703regierungsprogramm2017.pdf?file=1>
5. ČESKÁ PIRÁTSKÁ STRANA: *Černé na bílém*. Volební program pro volby 2017 do Poslanecké sněmovny [online]. ČESKÁ PIRÁTSKÁ STRANA, 2017. [cit. 17.12.2017]. Dostupné z: https://www.pirati.cz/assets/pdf/program_cerne_na_bilem.pdf
6. ČESKÁ STRANA SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÁ: *Dobrá země pro život*. Volební program ČSSD pro volby 2017 [online]. ČESKÁ STRANA SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÁ, 2017. [cit. 17.12.2017]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/data/files/program-210x210-seda.pdf>
7. ČTK: *o podpoře pro svůj kabinet chce Babiš jednat v týdnu před Vánoci* [online]. ČTK, 4.12.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/o-podpore-pro-svuj-kabinet-chce-babis-jednat-v-tydnu-pred-vanoci/1558364>

8. DEUTSCHE WELLE: *Merkel backs idea of 'multispeed Europe' at Versailles meet* [online]. Deutsche Welle, 6.3.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <http://www.dw.com/en/merkel-backs-idea-of-multispeed-europe-at-versailles-meet/a-37833273>
9. DIE LINKE: *Sozial. Gerecht. Frieden. Für alle, Die Zukunft für die wir kämpfen!*. Langfassung des Wahlprogramms zur Bundestagswahl 2017. [online]. Berlin: DIE LINKE, 2017 [cit. 16.12.2017]. Dostupné z: https://www.die-linke.de/fileadmin/download/wahlen2017/wahlprogramm2017/die_link_e_wahlprogramm_2017.pdf
10. DIGITAL JOURNAL: *Macron calls for multi-speed Europe* [online]. Digital journal, 29.8.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <http://www.digitaljournal.com/news/world/macron-calls-for-multi-speed-europe/article/501178>
11. EVROPSKÁ KOMISE: *WHITE PAPER ON THE FUTURE OF EUROPE*. Reflections and scenarios for the EU27 by 2025 [online]. Evropská komise, 1.3.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/white-paper-future-europe/white-paper-future-europe-five-scenarios_en
12. EVROPSKÁ UNIE: *Cíle a hodnoty Evropské unie* [online]. Evropská unie [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_cs
13. FLORIAN EDER, DAVID M. HERSZENHORN, MAÏA DE LA BAUME: *Juncker's uni-vision for Europe* [online]. POLITICO, 13.9.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/junckers-uni-vision-for-europe/>
14. FORBES: *Andrej Babis, REAL TIME NET WORTH* [online]. Forbes, 18.3.2018 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/profile/andrej-babis/?list=rtb>
15. FREIE DEMOKRATISCHE PARTEI: *Denken wir neu*. Das Programm der Freien Demokraten zur Bundestagswahl 2017: „schauen wir nicht länger zu.“ [online]. Berlin: FREIE DEMOKRATISCHE PARTEI, 2017 [cit. 16.12.2017]. Dostupné z: <https://www.fdp.de/sites/default/files/uploads/2017/08/07/20170807-wahlprogramm-wp-2017-v16.pdf>
16. KOMUNISTICKÁ STRANA ČECH a MORAVY: *Jsme váš hlas! Mír ve světě, spravedlnost a bezpečí doma*. Volební program KSČM pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky 2017 [online]. KOMUNISTICKÁ STRANA ČECH a MORAVY, 2017. [cit.17.12.2017]. dostupné z:

http://volby.kscm.cz/sites/default/files/volebni_program_kscm_pro_volby_do_ps_pcr_2017.pdf

17. KŘESŤANSKÁ a DEMOKRATICKÁ UNIE – ČESKOSLOVENSKÁ STRANA LIDOVÁ: *ZODPOVĚDNĚ pro společný domov, Řešení pro tři generace a jednu společnou budoucnost České republiky*. Volební program KDU-ČSL pro sněmovní volby v roce 2017 [online]. KŘESŤANSKÁ a DEMOKRATICKÁ UNIE – ČESKOSLOVENSKÁ STRANA LIDOVÁ, 2017. [cit. 17.12.2017]. Dostupné z: <https://www.kdu.cz/getattachment/f3c301fb-b96a-4915-87e4-6ad5713164a3/Volebni-program-2017-2021.aspx>
18. LIDOVKY.CZ: *Schulz chce, Spojené státy evropské. Kdo bude proti, má z unie odejít* [online]. Lidovky.cz, 7.12.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/sef-spd-schulz-chce-evropskou-federaci-kdo-bude-proti-ma-odejit-p73-/zpravy-svet.aspx?c=A171207_130714_In_zahranici_ele
19. MAURICE, ERIC: *Macron revives multi-speed Europe idea* [online]. Brusel: euobserver, 30.8.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <https://euobserver.com/institutional/138832>
20. NOVOTNÝ, JAN: *Babiš: Česko by nemělo přijímat euro ani se více integrovat v EU* [online]. Euro, 14.4.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/politika/babis-cesko-by-nemelo-prijimat-euro-ani-se-vice-integrovat-v-eu-1342322>
21. PETER LACA, KRISTOF CHAMONIKOLAS: *Billionaire Andrej Babis Is Named Czech Prime Minister* [online]. Bloomberg, 6.12.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-12-06/tycoon-babis-becomes-czech-premier-with-plan-to-streamline-state>
22. ŘEŽÁBEK, JAN: *ANO 2011: Liberální strana?*. Projekt Andreje Babiše ve světle Aliance liberálů a demokratů pro Evropu a tradičních liberálních stran [online]. 29.5.2017 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/oawrj/>
23. SOZIALDEMOKRATISCHE PARTEI DEUTSCHLANDS: *Zeit für mehr Gerechtigkeit*. Unser Regierungsprogramm für Deutschland [online]. Berlin: SPD-Parteivorstand, 07/2017 [cit. 16.12.2017]. Dostupné z: https://www.spd.de/fileadmin/Dokumente/Regierungsprogramm/SPD_Regierungsprogramm_BTW_2017_A5_RZ_WEB.pdf
24. SVOBODA a PŘÍMÁ DEMOKRACIE – TOMIO OKAMURA: *Politický program SPD*. volební program pro volby do poslanecké sněmovny v roce 2017 [online]. SVOBODA a PŘÍMÁ DEMOKRACIE – TOMIO OKAMURA, 2017. [cit. 17.12.2017]. Dostupné z: <http://www.spd.cz/program>